

KÚRIA

Bfv.III.1.078/2012/5.szám

A Kúria Budapesten, a 2013. év április hó 23. napján tartott nyilvános ülésen meghozta a következő

v é g z é s t:

A becsületsértés vétsége miatt P. G. ellen folyamatban volt büntetőügyben a magánvádló által benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálva a Pécsi Városi Bíróság 13.B.792/2010/15. számú ítéletét, illetőleg a Pécsi Törvényszék 2.Bf.392/2011/4. számú végzését hatályában fenntartja.

Felhívja a magánvádlót - leletezés terhe mellett - a felülvizsgálati eljárás illetéke címén 15.000 (tizenötezer) forint megfizetésére.

A végzés ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, s ebben az ügyben sem az indítvány előterjesztője, sem azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

I n d o k o l á s

A Pécsi Városi Bíróság a 2011. július 13-án kihirdetett 13.B.792/2010/15. számú ítéletével P. G-t az ellene becsületsértés vétsége [Btk. 180. § (1) bek. b) pont] miatt emelt vád alól felmentette.

A magánvádló fellebbezése alapján eljárva a Pécsi Törvényszék 2012. február 2-án jogerős 2.Bf.392/2011/4. számú végzésével az elsőfokú határozatot helybenhagyta.

Az elsőfokú bíróság jogi álláspontja szerint a terhelt a vád tárgyát képező kifejezésekkel véleményt fogalmazott meg. Hozzászólásában - annak egészét tekintve - az Sz. J. ellen indított büntetőügyben eljáró bíróság ítéletéről, a Magyar Köztársaság igazságszolgáltatásáról fejtette ki véleményét a

konkrét nem-jogerős ügy felhasználásával. Az általa használt kifejezések a benne kialakult meggyőződés külső megnyilvánulásai; az igazságszolgáltatással, bírósággal, sajtóval kapcsolatosan a sértettre vonatkoztatva is negatív értékítéletet, bírálatot, illetve kritikát fogalmazott meg.

Hivatkozott a véleménynyilvánítás szabadságára [Alkotmány 61. § (1) bek.] és utal arra, hogy a sérelmezett kifejezések – véleménynyilvánításként – önmagukban nem alkalmasak a rágalmozás, becsületsértés megállapítására. A kijelentések objektíve sem alkalmasak a becsület csorbítására; e körben utalt az Alkotmánybíróság által kifejtett elvekre és az állandó bírói gyakorlatra. A terhelt közlései nem gyalázkodóak, az emberi méltóság sérelmével nem járnak, a sértettet megvetésnek, kisebbsítésnek nem teszik ki. Alkalmasak N. I. sértett személyének negatív megítélésére, azonban a bűncselekmény megállapításához szükséges becsület csorbítására való mértéket nem érik el.

A terhelt tényállásban írt magatartása a becsületsértés vétsége törvényi tényállási elemeit nem valósította meg, az általa használt kifejezések a sértett becsületének csorbítására nem szolgálhattak, a cselekmény társadalomra veszélyessége is hiányzik.

Végezetül utalt még arra, hogy a hivatkozott alkotmánybíróági határozat egzakt módon nem határozza meg a közszereplő fogalmát; álláspontja szerint a feljelentő „kvázi” közszereplői minősége levezethető, esetében az átlagos magánszemélyt meghaladó mértékű túrésküszöb meghatározása indokolt.

Mindezekre figyelemmel bűncselekmény hiánya okából [Be. 6. § (3) bek. a) pont, Be. 331. § (1) és (3) bek., Btk. 10. § (1) bek.] mentette fel a terheltet.

A másodfokú bíróság a senki által sem vitatott tényállásból a büntetőjogi felelősség hiányára levont elsőbírói következtetéssel egyetértett. Álláspontja szerint is a sérelmezett kijelentések véleménynek, értékítéletnek minősülnek, a becsület csorbítására nem alkalmasak; tényállásszerűség és társadalomra veszélyesség hiányában a cselekmény nem bűncselekmény, a terhelt felmentése alappal történt.

A bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen jogi képviselője útján a magánvádló 2012. július 27-én terjesztett elő a Be. 416. § (1) bekezdés a) pontját megjelölve felülvizsgálati indítványt hatályon kívül helyezés és új eljárásra utasítás érdekében.

Álláspontja szerint a terheltnek az a három valótlan állítása, miszerint ő

- demonstratív, tüntetőleg vonult fel a polgármester úr házánál;*
 - magánterületet sértett; valamint*
 - halott hozzátartozójának emlékét gyalázta*
- nem minősíthetők véleménynek, azok tényközlések.*

E valótlan tényállítások a becsületének megsértésére objektíve alkalmasak voltak. Vitatta, hogy „kvázi” közszereplő lenne, ilyen fogalmat a jog nem ismer.

A terhelt védője a felülvizsgálati indítványra írásban nyilatkozott.

Kifejtette, hogy az indítvány az irányadó tényállást és a bizonyítékok mikénti értékelését támadja. Eseti döntésre hivatkozott és részítéletet csatolt annak alátámasztására, hogy a magánvádló közszereplő.

A támadott határozatok hatályában fenntartását indítványozta; egyben bejelentette, hogy a magánvádlóval szemben érvényesíteni kívánja a felülvizsgálati eljárásban felmerült ügyvédi munkadíját és költségét.

A Kúria az ügyben a Be. 420. §-ának (1) bekezdése alapján nyilvános ülést tartott; azon a védő az írásbeli nyilatkozatával egyezően szólalt fel. A már előadottakon túl újabb jogirodalmi publikációra hivatkozott a közszereplői minőség megállapításának szempontrendszerre kapcsán.

Iratot csatolt arról, hogy a felülvizsgálati eljárásban 50.800 forint megbízási díja és 20.000 forint útiköltsége címén összesen 70.800 forint merült fel; kérte annak megállapítását, hogy azt a magánvádló köteles viselni.

A felülvizsgálati indítvány nem alapos.

A Be. 416. § (1) bekezdés a) pontja alapján felülvizsgálati ok, ha a terhelt felmentésére a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt került sor; s emiatt a magánvádló jogosult a jogerős ügydöntő határozat közlésétől számított 6 hónapon belül felülvizsgálati indítvány előterjesztésére [Be. 417. § (1) bek. I. pont b) alpont, 418. § (1) bek.].

A felülvizsgálati indítvány joghatályos, azonban az eljáró bíróság nem sértett büntető anyagi jogszabályt, amikor felmentette a terheltet, és annak - másodfokú bíróság által is elfogadott - indoka is helyes.

A felülvizsgálati indítványban hivatkozott - és valótlan tény állításaként megjelölt - három tartalom szolgál valójában az ügy releváns tárgyául; s amiatt tartja megállapíthatónak a terhelt büntetőjogi felelősségét a magánvádló.

A Btk. 180. § (1) bekezdése szerint becsületsértést követ el, aki a

179. § esetén kívül mással szemben a sértett munkakörének ellátásával, közmegbízatásának teljesítésével, közérdekű tevékenységével összefüggésben, avagy nagy nyilvánosság előtt a becsület csorbítására alkalmas kifejezést használ, vagy egyéb ilyen cselekményt követ el.

Maga a jogszabályszóveg is a rágalmazás Btk. 179. §-a szerinti törvényi meghatározására utal vissza; a Kúria ezért a vizsgálódása során ugyancsak a rágalmazás elkövetési magatartásának elemeiből indult ki.

Előrebocsátja a Kúria, hogy tényből tényre következtetés szóbeli elkövetéssel megvalósuló bűncselekmény esetében körültekintő vizsgálatot igényel. A szó gondolatot takar, és a ténylegesen kimondott szavak jelentéstartalma alapján a még ki nem mondott szavak elhangzására nem lehet következtetni. Csak ami elhangzott, az képezheti vizsgálat tárgyát és a tényállás részét; s ami nem - vagy nem teljesen -, az kívül marad a büntetőjogi értékelésen.

A Btk. 179. § (1) bekezdése alapján rágalmazást követ el, aki valakiről, más előtt, a becsület csorbítására alkalmas tényt állít vagy híresztel, vagy ilyen tényre közvetlenül utaló kifejezést használ.

E bűncselekmény jogi tárgya a személyiségi jogok részét képező becsület; ezáltal büntetőjogi védelmet élvez a társadalmi megbecsülés és az emberi méltóság.

Elkövetési magatartása pedig a becsület csorbítására alkalmas tény állítása, híresztelés, ilyen tényre közvetlenül utaló kifejezés használata.

Tény fogalma alá tartozik valamely, a múltban bekövetkezett vagy a jelenben (a megnyilatkozáskor) tartó cselekmény (cselekedet, magatartás), történés (jelenség, esemény), továbbá állapot (így az ember múltban fennállt, vagy jelenben fennálló tudatállapota is) (BH 1994/171.).

A tényállítás olyan megnyilatkozás, melynek tartalma múltban bekövetkezett vagy jelenben tartó cselekmény, történés, állapot. Jövőbeni cselekményre, történésre, állapotra vonatkozó megnyilatkozás nem tényállítás, hanem feltételezés; nem rágalmazás, hanem legfeljebb becsületsértés alapja lehet.

Híresztelés a más vagy mások megnyilatkozása útján történt tényállítás továbbadása, közvetítése (HGY 87.; BH 1998/412.; BH 2000/285.).

Tényre közvetlen utaló kifejezés használata pedig valamely múltban

bekövetkezett vagy a jelenben tartó cselekmény, történés, állapot jellegére, lényegére vonatkozó olyan megnyilatkozás, melyből az adott cselekmény, történés, állapot egészére következtetés vonható.

A tényközlés azonban - bármely módon is történik - csak akkor büntetendő, ha tartalma becsület csorbítására alkalmas.

Annak vizsgálata, hogy valamely cselekmény büntetőjogi értékelést nyer-e, egymásra következő szintek szerint történik.

A vizsgálat tárgya elsőként az, hogy a magatartás büntetendő-e: tényállásszerű-e, majd továbbmenően, hogy jogellenes-e. Amennyiben mindkettő fennáll, úgy a cselekmény büntetendő.

Ebben az esetben van helye a további vizsgálódásnak abban a vonatkozásban, hogy az elkövető büntethető-e; avagy fennáll valamely büntethetőséget kizáró vagy megszüntető ok.

A fentieket ebben a sorrendben kell vizsgálni; és egy adott szinten megfogalmazott nemleges válasz a továbbiak vizsgálatát már szükségtelenné teszi.

Először tehát az vizsgálandó, hogy tényállásszerű-e az eljárás tárgyát képező magatartás.

Vizsgálandó így e körben, hogy a terhelt részéről tényállítás történt-e.

Az irányadó tényállás szerint a terheltnek felrótt kijelentések a következők: a magánvádló „demonstratíve, tüntetőlegesen felvonul”, „magánterületet sértve van jelen”, „elhunyt családtagjának az emlékét megsértve, gyalázva párbeszédbe elegyedik a polgármester úrral”.

A fenti kijelentések nem valamely múltban történt események kifejezései; az igeidők ezt egyértelművé teszik: „felvonul”, „jelen van”, „beszédbe elegyedik”. Az is nyilvánvaló, hogy nem valamely jelenidejű történésről adnak számot a képviselő-testületi ülésen elhangzottak.

Nem a kimódolt beszédnek tulajdonít jelentőséget a Kúria; így tehát annak, hogy a terhelt a fenti kijelentéseket a „Képzeljünk el egy olyan szituációt” megjegyzéssel vezeti be. Ugyanakkor viszont kétségtelen, hogy a megfogalmazásban nem „felvonult”, „jelen volt”, „beszédbe elegyedett” szerepel; ilyet a tényállás nem tartalmaz.

Tartalmazza viszont a tényállás az elsőfokú ítélet 3. oldalának második bekezdésében egy aznapi újságcikk tudósítását. Eszerint a magánvádló a polgármester házához ment, mert oda tüntetést szervezett; s amikor a polgármester megkérdezte, hogy mit keres

ott, akkor annak - tragikus körülmények között - elhunyt lánya emlékét gyalázta. Ezt a sajtóközleményt reggel a terhelt olvasta, majd arra is utalva szólalt fel utóbb a testületi ülésen.

Mindez a híresztelés fentiek szerinti meghatározásának - más vagy mások megnyilatkozása útján történt tényállítás továbbadása, közvetítése - megfelelne abban az esetben, ha a terheltnek tulajdonított kijelentések tényközlésnek volnának tekinthetők. Figyelemmel azonban arra, hogy nem azok - nem a múltban bekövetkezett vagy a jelenben tartó cselekményről, állapotról való megnyilatkozások -, ezért a terhelt cselekménye ekként sem tényállásszerű.

A fentiekből következően a terheltnek felrótt magatartás a Btk. 179. § szerinti rágalmazás vonatkozásában - tényállítás hiányában - nem tényállásszerű; így e bűncselekmény kapcsán további vizsgálódás, elemzés nem is szükséges.

Indokolt ugyanakkor vizsgálni, hogy - a Btk. 179. §-ban foglalt bűncselekmény megállapíthatósága hiányában - a terheltnek felrótt magatartás a Btk. 180. § szerinti becsületsértés vétségeként büntetendő-e.

Ennek kapcsán a Kúria a következőkre volt figyelemmel.

Vizsgálat tárgyát kellett képezze, hogy az eljárás alapjául szolgáló kijelentések a becsület csorbítására objektíve alkalmasak voltak-e. A törvényi tényállás szerinti fogalom megvalósulása szempontjából az adott megnyilatkozás önmagában - s nem pedig alapjogi viszonyban - vizsgálendő. Ha a megnyilatkozás becsületcsorbításra objektíve nem alkalmas, akkor a cselekmény nem tényállásszerű, tehát nem bűncselekmény.

A becsület csorbítására alkalmasság tehát objektív ismerv. Objektíve, a társadalomban kialakult általános megítélés, az általános erkölcsi és közfelfogás figyelembevételével kell eldönteni, hogy az adott megnyilatkozás alkalmas-e a becsület csorbítására. Ennek során nem a passzív alany, a sértett egyéni megítélése, szubjektív értékítélete, esetleges érzékenysége alapján kell megítélni, hogy az alkalmas-e a becsület csorbítására. A törvény bár az adott sértett személyét, illetve becsületét védi, azonban nem az adott sértett szubjektív becsületérzéséhez kötötte, mérten.

Általában becsület csorbítására alkalmas az olyan tény állítása, híresztelése, ami valósága esetén büntető-, szabálysértési vagy fegyelmi eljárás megindításának alapjául szolgálhat a sértett ellen. Becsület csorbítására alkalmas az olyan tény állítása, híresztelése is, ami az emberi méltóságot támadja, vagy alkalmas arra, hogy a sértettéről, tulajdonságairól, magatartásáról a

környezetében kialakult kedvező társadalmi megítélést, az elismertségét kedvezőtlen, negatív irányba befolyásolja (BH 2007/4.). Végül a becsmérő tartalmú, gyalázkodó jellegű, a tudottan hamis, a bírálathoz az elengedhetetlenül szükséges túlhaladóan becsületet sértő kijelentések minden esetben ide sorolandók.

A becsület csorbítására alkalmasság a sérelem absztrakt lehetőségét jelenti. Nem feltétele a bűncselekmény megvalósulásának, hogy a hátrányos következmény - a becsület csorbulása - ténylegesen bekövetkezzék. Ugyancsak közömbös, hogy a kijelentés, tényközlés a sértett becsületérzését ténylegesen érintette, sértette-e.

Mindezt számbavéve a Kúria - az alapügyben eljáró bíróságokkal egyezően - arra az álláspontra helyezkedett, hogy az irányadó tényállás szerinti, már többször idézett terhelti kijelentések nem olyan jellegűek és súlyúak, amelyek a Btk. 180. §-ában foglaltak megállapíthatóságához vezethetnének.

Ezzel szemben éppen a magánvádlónak - a jelen büntetőügy tárgyát ugyan nem képező - az a kijelentése, mellyel öngyilkos lány édesapját arra figyelmezteti, hogy mire tanította a lányát és mire nem, a legnagyobb tapintatlanság; ez nem gyalázkodó kijelentés, hanem az elhunyt emlékét meggyalázó magatartás, ami a társadalom egyértelmű rosszallására szolgál alapul.

Az alábbiakra mutat még rá a Kúria.

Amennyiben a vádbeli kijelentés a becsület csorbítására objektíve alkalmas lett volna, úgy a cselekmény valóban tényállásszerű; és ebben az esetben kellett volna vizsgálni a jogellenesség kérdését.

A becsületcsorbításra egyébként objektíve alkalmas megnyilatkozás nélkülözi a jogellenességet - egyebek között - akkor, ha a véleménynyilvánítás (bírálat, jellemzés, nézet és kritika) szabadsága alá tartozik és közszereplő vonatkozásában, annak e minőségére tekintettel történt [36/1994. (VI. 24.) AB hat. 3.].

Ebben az esetben a kifogásolt cselekmény nem bűncselekmény, azonban ennek oka nem a tényállásszerűség hiánya, hanem a jogellenesség - tehát társadalomra veszélyesség - hiánya [Btk. 10. § (2) bek.].

A fentiek érintése azért szükséges, mivel már az alapeljárásban, majd pedig a felülvizsgálati eljárásban is hangsúlyt kapott a magánvádló közszereplő voltának a kérdése.

A Kúria álláspontja az, hogy a közéletben való szerepvállalás nem jogi, hanem ténybeli kategória, és mindig az adott konkrét ügyben kell állást foglalni abban a kérdésben, hogy a saját

tevékenységének felvállalásával a közösség életében, annak szervezésében részt vállaló személy közszereplőnek tekintendő-e. Nem a szereplés mennyisége, közösség előtti fellépések száma, megnyilatkozása a feltétlenül meghatározó. Ugyanakkor válhat aktuálisan közszereplővé egy konkrét ügyben fellépő, és a közösség számára és előtt tevékenységet felvállaló személy.

Az irányadó tényállás szerint a magánvádló a város egyik - be nem jegyzett - egyesületének vezetője, társaságának tagja, akinek éppen a közszereplésben vállalt tevékenysége miatt romlott meg már régóta a kapcsolata a város polgármesterével, akinek a háza elé demonstrációt készített elő.

Mindez a magánvádló közszereplői minősége mellett szól; ennek vizsgálatáig azonban a Kúria a fentiek okán nem jutott el.

Észlelte ugyanakkor, hogy a magánvádló a felülvizsgálati indítványára nem rótt le illetéket.

Az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (Itv.) - a felülvizsgálati indítvány előterjesztésekor hatályos - 1. §-a, 37. § (1) bekezdése, illetve 52. § (1) bekezdése szerint a kizárólag magánvád alapján folyó eljárásban a felülvizsgálati indítvány illetéke 15.000 forint; az Itv. 57. § (2) bekezdéséből következően a magánvádló felülvizsgálati indítványa nem illetékmentes; a 38. § (1) bekezdése alapján az illetéket az eljárást kezdeményező az eljárás megindításakor köteles, a 74. § (1) bekezdése szerint illetékbélyeggel az eljárást kezdeményező iraton megfizetni.

Az Itv. 73/A. § (1) és (3) bekezdése értelmében, ha az ügyfél illetékfizetési kötelezettségének nem tesz eleget és az eljáró hatóság az eljárást nem szüntette meg, az illetékhiányról leletet kell készíteni. A lelet alapján az illetéket az illetékes adóhatóság írja elő.

A Kúria a felülvizsgálati indítvány címén felmerült és le nem rótt eljárási illeték megfizetése végett az Itv. 73/A. § (3) és 74. § (2) bekezdése alapján rendelkezett.

Utal még végül a Kúria a védői költségekkel kapcsolatosan kifejtettek körében arra, hogy a védő által hivatkozott, a terhelt és a védő készkiadása, illetőleg a védő díja állam általi megtérítésének szabályairól, valamint a büntetőeljárásban részt vevő személyek és képviselőik költségéről és díjáról szóló 26/2003. (VII. 1.) IM-BM-PM együttes rendelet (a továbbiakban R.) - amint az a címéből is kiolvasható - a költségek és díjak állam általi megtérítéséről rendelkezik. Az R. 7. § (2) bekezdése alapján a megtérítendő összeg kiutalását a törvényszék gazdasági hivatala végzi. Nem teremti meg ezáltal a hivatkozott rendelet a magánvádló

költségviselésére való kötelezésnek a jogalapját.

Ugyanakkor jogosulti helyzetet fogalmaz meg a védő tekintetében, és meghatározza az R. 3. § (1) bekezdés b) pontja szerinti munkadíj; valamint - az R. 2. §-ára tekintettel - a pártfogó ügyvéd és a kirendelt védő részére megállapítható díjról és költségekről szóló 7/2002. (III. 30.) IM rendelet 2. § és 3. §-ában foglalt útiköltség és készkiadás tekintetében felszámítható összeg mértékét.

Kétségtelen, hogy a Be. 429. § (1) bekezdése szerint a felülvizsgálati eljárásban felmerült bűnügyi költséget a felülvizsgálati indítvány elutasítása esetén - az ügyész által kezdeményezett felülvizsgálat esetét kivéve - annak előterjesztője viseli. Ilyen szabályt azonban a Be. a támadott határozat hatályában fenntartásának esetére nem ír elő.

A terhelt felmentésének esetére - az alapeljárásban ez történt - a Be. 339. § (3) bekezdésében foglaltak akkor irányadók, ha a vádat az ügyész képviselte. A magánvádas eljárásra vonatkozó eltéréseket a Be. 514. §-a fogalmazza meg a harmadfokú eljárásig bezárólag; a rendkívüli jogorvoslat, így a felülvizsgálat körében azonban külön rendelkezést nem tartalmaz.

Egyébiránt is a felülvizsgálatban az indítvány keretei közt kell a Kúriának határoznia, meghozva a Be. 426-428. §-a szerinti döntések valamelyikét. Amennyiben ez a terhelt felmentése lenne - tehát a Kúria hozna a felülvizsgálati eljárásában felmentő rendelkezést -, úgy a védői díjról valóban rendelkeznie kellene, azonban eltérő szabályozás hiányában annak viselésére a Be. 429. § (1) bekezdésének zárófordulata szerint az állam, nem pedig a magánvádló volna köteles.

A jelen eset azonban nem ez.

Összességében tehát nincs olyan törvényi vagy rendeleti szabály, amely a támadott határozat hatályban fenntartása esetén a - felülvizsgálatot ekként eredménytelenül kezdeményező - magánvádló kötelezését lehetővé tenné a védő felmerült díja, költsége vonatkozásában. Ilyen esetben a védő az ebbéli követelését a törvény rendes útján peresítheti a magánvádlóval szemben.

Ekként a Kúria - miután nem észlelt olyan eljárási szabálysértést sem, amelynek vizsgálatára a Be. 423. §-ának (5) bekezdése alapján hivatalból köteles - a felülvizsgálati indítványnak nem adott helyt, s a megtámadott határozatokat a Be. 426. §-a alapján hatályában fenntartotta.

A végzés elleni fellebbezés lehetőségét a Be. 3. §-ának (4) bekezdése, felülvizsgálatát pedig a Be. 416. § (4) bekezdésének b)

pontja kizárja. Az esetleges újabb indítvánnyal kapcsolatos figyelmeztetés a Be. 418. §-ának (3) bekezdésén alapul azzal, hogy a bíróság - a Be. 421. §-ának (3) bekezdése szerinti feltételek fennállása esetén - az elutasító határozat hozatalát is mellőzheti.

Budapest, 2013. április 23.

Dr. Márki Zoltán s.k. a tanács elnöke, Dr. Székely Ákos s.k. előadó
bíró, Dr. Feleky István s.k. bíró

A kiadmány hitelül:

írnok
BÉ